

besøgt hende med Turgenjev, og et Par Dage efter faar hun et længselsfuldt Brev. Han savner baade hende, Sønnen Maurice og den lille Sønnedatter Aurore.

»Hvorfor kan vi ikke bo sammen? Hvorfor er Livet altid saa dumt indrettet?«

Hun har været hans Gæst i Croisset. Dagen efter, at hun er rejst, synes han, det er en Evighed siden, han saa' hende. Hans eneste Trøst er at tale om hende med sin gamle Moder i Rouen.

»Vi skiltes,« siger han, »i det Øjeblik, vi havde mest paa Hjærte at sige hinanden. Alle Døre mellem os to er endnu ikke lukket op.«

1866 skriver han: »Jeg spiste i Forgaars hos Turgenjev. Dette Menneske forstaar i den Grad at fremtrylle skønne Billeder, selv i en Samtale, at han viste mig George Sand, lænende sig til Balkonen paa Fru Viardots Slot. Nedenunder var der en Borggrav, i denne en Baad. Dér sad Turgenjev paa Toften og saa' op paa Dem. Solen gik netop ned og lagde en Straalekrans over Deres sorte Haar.«

Mærk vel, dette skrives til en 62aarig Kvinde!

Han fortæller hende om sine ny Venner Goncourt og Zola, som han vil have hende til at interessere sig for lige saa varmt, som han selv gør det. Da han hører, hun skranter, vil han have hende til et Bad og tilbyder hende paa en diskret Maade sine Sparepenge, ligesom hun tilbyder ham sine, da hans gamle Moder dør. 1874 skriver han:

»Aldrig har jeg følt mig mere forladt og nedtrykt i Sindet. Hvad De skriver i Deres sidste Brev om Deres søde Børnebørn, har rørt mig dybt. Hvorfor har jeg ingen til at elske mig? Jeg har dog en medfødt Længsel efter Kærlighed, mien man er ikke Herre over sin Skæbne. Jeg var fejs i min Ungdom, bange for Livet. Nu hævner det sig.«

Han betror sin Sjæls Veninde alle sine literære Anstrængelser og Skuffelser, diskuterer Politik med hende og er ikke, som Digtere i Almindelighed, saa optagen af sine egne Værker, at han glemmer hendes. Hver ny Bog, hun sender ham, læser han med Interesse, gentagne Gange. Han er især henrykt over *l'Histoire de ma vie* og *Consuelo*, udtaler om enkelte andre, at de er for idealistiske. Han bebrejder hende spøgende, at der er for lidt Had hos hende.

»Ak, kære, gode Mester, dersom De blot kunde hade! Det, der har manglet Dem, er Hadet! For Deres store Sphinx-Øjne stod Verden i gyldent Skær. Det kom fra Solen i Deres Hjærte«

Flauberts sidste Brev til George Sand er skrevet 1876, altsaa samme Aar, hun døde. Det lyder saaledes:

»Mit Hjærtes inderligste Tak til Dem, kære Me-

ster! for den dejlige Dag, jeg har tilbragt, medens jeg læste Deres sidste Bog, *la Tour de Percemont — Marianne*. Først havde jeg gemt den i min Skuffe for ikke at falde i Fristelse, før jeg havde sluttet min Fortælling, *Saint Julien*. Dette besørgede jeg i Nat, og i Morges tog jeg fat paa Deres Bog, som jeg har slugt i Løbet af Dagen.

Jeg finder begge Fortællingerne fortræffelige, to Juveler. *Marianne* har rørt mig dybt, og to eller tre Gange har jeg grædt over den. Jeg kunde kende mig selv i Pierre. Flere Sider kunde godt være Udtag af mine Memoirer, dersom jeg havde Talent til at skrive dem saaledes. Det er altsammen fint, poetisk og sandt! *La Tour de Percemont* morede mig, men *Marianne* har bogstavelig fortryllet mig. Engländerne er af samme Mening som jeg og bringer en meget rosende Artikel om Dem i sidste Numer af *Atheneum*. Det véd De maaske ikke? Altsaa, denne Gang har De min fulde Tilslutning og uden mindste Forbehold.

De ser, at De har glædet mig. De har aldrig gjort mig andet end godt! Derfor elsker jeg Dem.

Gustave Flaubert.«

Forgæves har George Sand i alle sine Breve til Flaubert givet ham hygiejniske Raad med Hensyn til hans Arbejdsmaade. Han skal ligesom hun lade Vinden frit spille paa sin Æolsharpe, højt eller lavt, som det behager den, blot Bevægelsen er der. Han maa ikke gøre den skønne Literatur til et Selvplageri for Stilens Skyld. Hun pisker tappert løs paa hans Kæphest: at man blot skal skrive for de tyve Intelligente og bryde sig Pokker om Resten.

»Hvis du mener det,« skriver hun, »hvorfor raser du da over, at din Bog ikke er populær?«

I *Marianne* har hun som en kærlig Læge villet give sin Patient Mixturen ind i Romanform. Pierre André er en Ungkarl i Fyrreerne. Han er stille og tillukket, taler ironisk og dyrker Naturvidenskaberne med stor Iver. Af Frygt for at synes middelmaadig udgiver han aldrig, hvad han skriver. Han har rejst meget og set meget. I Paris's støvede Biblioteker har han drømt om sin Barndomsflod ude paa Landet og længtes efter at sidde ved dens Bred under et Træ. Nu, da han er der, føler han sig dog ensom hos sin gamle Moder, hvem han iøvrig elsker højt. I sin Ungdom har han sværmet for Kvinder, der glimrede paa Teatret eller i Salonerne, og han har over disse uopnaaelige Stjærner glemt at lægge Mærke til de mere beskedne Markblomster, der voxede paa hans Vej. Han opdager imidlertid, at han i Grunden elsker *Marianne*, hans Guddatter, der er 17 Aar yngre end han. Men han tror ikke paa hendes Genkærlighed og er kejtet og tilbageholdende. *Marianne* bor paa